

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/opozycja-w-prl/65979,Wolne-Zwiazki-Zawodowe-Wybrzeza-spojrzenie-po-latach.html>

ARTYKUŁ

Wolne Związki Zawodowe Wybrzeża - spojrzenie po latach

OKRES HISTORYCZNY

(1970-1980) Od Gdańska do Gdańska

Autor: PIOTR BRZEZIŃSKI 27.04.2020

Wolne Związki Zawodowe zajmują miejsce szczególne wśród organizacji opozycyjnych w PRL. Już sama ich nazwa niepokoiła komunistów, gdyż podważała uzurpowaną przez nich władzę nad robotnikami, a zarazem

kompromitowała oficjalne struktury związkowe skupione w CRZZ.

Za datę powstania Wolnych Związków Zawodowych Wybrzeża przyjmuje się 29 kwietnia 1978 r. Pod deklaracją założycielską podpisali się Andrzej Gwiazda, Antoni Sokołowski i Krzysztof Wyszowski.

Za datę powstania WZZ Wybrzeża przyjmuje się 29 kwietnia 1978 r. Pod deklaracją założycielską podpisali się Andrzej Gwiazda, Antoni Sokołowski i Krzysztof Wyszowski.

Kierownictwo WZZ Wybrzeża było dość płynne, a jedyną osobą, która wchodziła w skład Komitetu Założycielskiego przez cały czas jego funkcjonowania był Andrzej Gwiazda. W organizacji nie wymagano formalnego członkostwa, co ułatwiało działalność konspiracyjną.

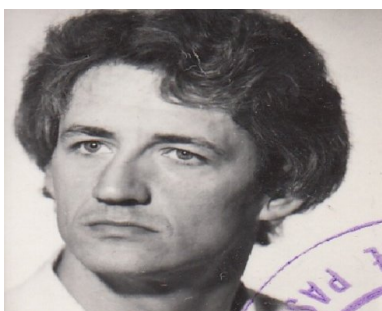
Grono działaczy

Wśród działaczy i współpracowników WZZ Wybrzeża znaleźli się też m.in.: Jerzy Borowczak, Bogdan Borusewicz, Andrzej Butkiewicz, Andrzej Bulc, Władysław Buszkiewicz, Ryszard Dębicki, Józef Drogoń, Joanna-Duda Gwiazda, Bogdan Felski, Janusz Brzozowski, Róża Janca-Brzozowska, Jacek Jaruchowski, Lech Kaczyński, Piotr Kapczyński, Jan Karandziej, Mieczysław Klamrowski, Andrzej Kołodziej, Stanisław Kowalski, Jan Koziątek, Karol Krementowski, Stefan Lewandowski, Bogdan Lis, Kazimierz Maciejewski, Henryk Matysiak, Antoni Mężydło, Maciej Miatkowski, Mariusz Muskat, Edwin Mysz, Sylwester Niezgoda, Eugeniusz Partyka, Marian Piekarski, Alina Pienkowska, Maryla Płońska, Ludwik Prądyński, Józef Przybylski, Andrzej Runowski, Janusz Satora, Leon Stobiecki, Tadeusz Szczepański, Kazimierz Szołoch, Jacek Taylor, Anna Walentynowicz, Mirosław Walukiewicz, Tomasz Wojdakowski, Lech Wałęsa, Błażej Wyszowski, Jan Zapolnik, Lech Zborowski i Tadeusz Żabczyński.

Antoni Sokołowski. Sygnatariusz Deklaracji Założycielskiej Wolnych Związków Zawodowych Wybrzeża. W wyniku gry operacyjnej SB (ciężko chory, pod presją szykan dotyczących także rodziny) w zamian za gratyfikację pieniężną i rekompensatę za wcześniejsze zwolnienie z pracy, napisał oświadczenie opublikowane w oficjalnej prasie, kwestionujące jego podpis pod Deklaracją Założycielską i przynależność do WZZW.

Krzysztof Wyszowski. Sygnatariusz Deklaracji Założycielskiej Wolnych Związków Zawodowych Wybrzeża

**Andrzej Gwiazda. Sygnatariusz
Deklaracji Założycielskiej
Wolnych Związków Zawodowych
Wybrzeża**

Startowaliśmy z parteru...

Początki działalności były trudne, gdyż nowa organizacja była inwigilowana przez SB, a jeden z członków Komitetu Założycielskiego (Edwin Myszk) okazał się tajnym współpracownikiem bezpieczeństwa.

„Wielu ludzi mówiło, że to, co piszemy, to prawda, że wolne związki są potrzebne, ale wielu uważało, że jesteśmy szaleńcami, że to się nigdy nie uda”

Wspomina Andrzej Kołodziej. Z kolei, jak dodaje Andrzej Gwiazda:

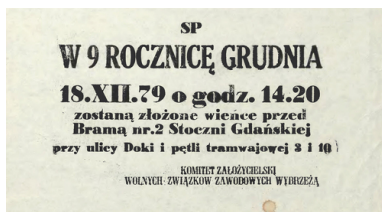
„Startowaliśmy z parteru, na spotkaniach nie mówiło się o patriotyzmie, ale o braku rękawic roboczych, o tym, czy kaszanka jest w bufecie, o sytuacji ekonomicznej poszczególnych zakładów”.

WZZ wydawały własne pismo – „Robotnik Wybrzeża”. Prowadzono też wykłady z historii, lecz największe znaczenie przykładano do praktycznych porad prawnych, zawodowych i socjalnych. W ten sposób działacze WZZ zyskiwali autentyczne zaufanie robotników. WZZ współpracowały z KSS „KOR”, RMP, ROPCiO i SKS-ami. Organizowały też manifestacje, jak ta z 18 grudnia 1979 r., gdy pod bramą nr 2 Stoczni Gdańskiej im. Lenina

zebrało się kilka tysięcy ludzi, aby uczcić pamięć ofiar Grudnia '70.

**Kolportowana przez WZZ
informacja o uroczystościach
związanych z 9. rocznicą masakry
robotników na Wybrzeżu w
Grudniu '70 (fot. IPN)**

**Rozpowszechniana przez WZZ
informacja (w formie klepsydry
nekrologowej) o uroczystościach
związanych z 9. rocznicą masakry
robotników na Wybrzeżu w
Grudniu '70 (fot. IPN)**

Droga do Solidarności

Przedsiębiorstwa opozycja trafiła w Trójmieście na podatny grunt, torując drogę do powstania „Solidarności”. Strajk z Sierpnia '80 był inspirowany przez WZZ. Bezpośrednim impulsem jego wybuchu było zwolnienie z pracy Anny Walentynowicz.

Plan strajku opracował Bogdan Borusewicz. Pracę w Stoczni Gdańskiej zatrzymali Jerzy Borowczak, Bogdan Felski i Ludwik Prądyński, a przywódcą strajku został Lech Wałęsa. Z kolei Andrzej Gwiazda i Janusz Satora

kierowali protestem w gdańskim „Elmorze”, a na czele strajku w Stoczni im. Komuny Paryskiej w Gdyni stanął Andrzej Kołodziej.

Przedsierpniowa opozycja trafiła
w Trójmieście na podatny grunt, torując drogę
do powstania „Solidarności”.

Dzięki zbiorowemu wysiłkowi ludzi z WZZ Wybrzeża udało się urzeczywistnić wiele ważnych postulatów włącznie z – niemożliwymi do wywalczenia przed 1980 r. – niezależnymi od władz komunistycznych legalnymi związkami zawodowymi, prawem do strajków i budową pomników ku czci ofiar Grudnia '70. We władzach „Solidarności” znalazło się wielu działaczy WZZ, z Lechem Wałęsą i Andrzejem Gwiazdą na czele. Część z nich z powodzeniem zaangażowała się w działalność społeczną i polityczną po 1989 r. Warto podkreślić, że z tego niewielkiego środowiska wywodzi się dwóch późniejszych prezydentów III Rzeczypospolitej, wielu parlamentarzystów, samorządowców i działaczy społecznych.

***

Więcej informacji na ten temat znaleźć można w książce: „Wolne Związki Zawodowe Wybrzeża 1978–1980 w relacjach”, koncepcja i opieka naukowa Igor Hałagida, wstęp Piotr Brzeziński, opracowanie biogramów i relacji Arkadiusz Kazański, Gdańsk-Warszawa 2018 (wyd. 2 rozszerzone – 2019).

**Głodówka protestacyjna w
obronie Błażeja Wyszковского.
Na zdjęciu, u dołu: Andrzej
Gwiazda, Magdalena Wyszowska**

z synem Łukaszem, Joanna Duda-
Gwiazda; u góry: Barbara
Wyszkowska, Bogdan Borusewicz,
Krzysztof Wyszkowski, Kazimierz
Szołoch; 2 VI 1978 r. (fot. ze
zbiorów K. Wyszkowskiego)

COFNIJ SIĘ